

JUSTIITSMINISTEERIUM

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
info@mkkm.ee

Teie 21.06.2024

Meie 22.07.2024

nr 2-2/1724-1, MKM/24-
0677/-1K

nr 8-2/5021

Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seaduse eelnõu koostöölastamine

Austatud minister

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on saatnud Justiitsministeeriumile koostöölastamiseks avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seaduse eelnõu (eelnõu). Justiitsministeerium koostöölastab eelnõu järgmiste märkustega.

1. **Andmekogude seosed äriregistriga** – eelnõu ja seletuskirja põhjal ei selgu andmekogude seosed või nende puudumine äriregistriga. Palume seletuskirja täiendada selgitusega selle kohta, et eelnõuga plaanitav regulatsioon (nt eelnõu Lisa 1 § 2 lg 2, § 8 lg 2, § 10) ei mõjuta äriregistri tegevust.

Hetkel näiteks avalikustab äriregister andmeid eraldi selleks isikutelt nõusolekuid küsimata (sh andmevahetus EMTA-ga, RR-ga jne) ning tekib küsimus, kas kogu loodav regulatsioon laieneb ka äriregistrile ning peaks hakkama nõusolekuid küsima.

2. **Eelnõu § 1 p 1** – kõnealuse sättega nähakse ette, et andmeedastuse nõusoleku andmekogu ja keskne volituste haldamise andmekogu on kindlustavad süsteemid. Seletuskirjast ei nähtu, mis kaalutlustel on lisaks andmekogu asutamisele need andmekogud liigitatud kindlustavate süsteemide alla kui tegemist on loodavate andmekogude funktsionaalsusega ning need ei ole oma olemuselt sarnased teistele kindlustavatele süsteemidele. Lisaks võimaldab AvTS § 43⁹ lõige 2 kindlustavate süsteemide kehtestamise õiguse volitada määruse tasandile, samas kui andmekogud tuleb asutada seadusega, seega ei sobitu Justiitsministeeriumi hinnangul loodavad süsteemid kindlustavate süsteemide alla.

Eelnõu ja seletuskirja põhjal võib järeldada, et vajalik on muuta nõusolekute süsteemi kasutamine kohustuslikuks ressursi kokkuhoiu ja ühtlase kasutamise eesmärgil, et riigi andmekogud ei hakkaks igaüks eraldi arendama, samas oleks aga vastavat kohustust kehtestav säte võimalik lisada ka andmekogu regulatsiooni juurde.

Teeme ettepaneku kohustav säte näha ette andmekogu regulatsiooni juures ning lisaks sellele ühildada nõusolekute ja volituste andmekogu. Selleks esitame allpool ka võimaliku regulatsiooni sõnastusettepaneku.

3. **Andmekogu eesmärk** – kavandatava AvTS § 43¹⁰ lõikes 1 ette nähtud andmekogu eesmärk on Justiitsministeeriumi hinnangul eksitava sisuga. Andmekogu peamine eesmärk ei ole isikule ülevaate andmine, kas ja mis ulatuses ta on nõusoleku andnud vaid andmekogu eesmärgiks on võimaldada isikul anda nõusolekuid ja teha tahteavaldusi andmete edastamiseks või ülekandmiseks teisele vastutavale töötlejale, samuti on eesmärgiks tõendada, et andmevahetuse toimumisel hetkel oli olemas kehtiv nõusolek või tahteavaldus. Teeme andmekogu eesmärgi sõnastamiseks järgmise ettepaneku:

(1) Andmeedastuse nõusoleku andmekogu (edaspidi nõusoleku andmekogu) eesmärk on võimaldada isikule anda nõusolek oma isikuandmete edastamiseks riigi infosüsteemi kuuluvast andmekogust eraõiguslikule juriidilisele isikule või teha tahteavaldus oma isikuandmete ülekandmiseks ühest riigi

infosüsteemi kuuluvast andmekogust teise, anda isikule ülevaade tema antud nõusolekutest ning tagada toimunud andmevahetuse õiguspärasuse tõendatavus.

Lisaks palume seletuskirjas esitada selgitused selle kohta, kas lisaks eraõiguslikule juriidilisele isikule andmete edastamiseks nõusoleku andmise kõrval ei võiks kaaluda ka võimalust riiklikule andmekogule andmete edastamise võimalust nagu seda on varasematel kohtumistel välja ka toodud.

Kavandatava AvTS § 43¹¹ lõikega 1 nähakse ette keskse volituste haldamise andmekogu eesmärk. Teeme ettepaneku sõnastada AvTS § 43¹¹ lõige 1 järgmiselt:

(1) Keskse volituste haldamise andmekogu eesmärk on võimaldada juriidilise isiku esindajal või füüsilisel isikul (edaspidi lõppkasutaja) anda ja hallata tema antud ja temale antud volitust riigi infosüsteemis ning kontrollida volituse olemasolu.

Andmekogude ühendamise korral palume lähtuda allpool esitatud regulatsiooni ettepanekust.

- 4. Isikuandmete töötlemine** – kavandatava AvTS § 43¹⁰ lõikes 2 nähakse ette milliseid andmeid töödeldakse andmekogus lisaks andmekogu põhimääruses sätestatule. Juhime tähelepanu, et nõusoleku andmekogus töödeldavad kõik isikuandmete kategooriad tuleb sätestada seaduses ning nende osas volitust põhimääruses sätestamiseks anda ei saa. Põhimäärusega saab üksnes täpsustada töödeldavaid isikuandmeid. Juhul kui andmekogus töödeldakse muid andmeid kui isikuandmeid, siis need andmed võib ette näha üksnes põhimääruses. Seletuskirja kohaselt kontrollitakse nõusolekusüsteemis rahvastikuregistrist automaatselt teovõimet, mis välistab, et nõusoleku annab piiratud teovõimega isik. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku sõnastada kavandatav lõige 2 järgmiselt:

(2) Nõusoleku andmekogus töödeldakse järgmisi isikuandmeid: nõusoleku või isikuandmete ülekandmise tahteavalduse andnud isiku ees-ja perekonnanimi, isikukood ja teovõime andmed.

Kavandatava AvTS § 43¹¹ lõike 2 puhul teeme ettepaneku sõnastada isikuandmete töötlemine järgmiselt:

(2) Keskse volituste haldamise andmekogus töödeldakse järgmisi isikuandmeid:

- 1) lõppkasutaja ja asjakohasel juhul tema seadusliku esindaja ees- ja perekonnanimi ning isikukood;*
- 2) volitusega antud esindusõiguse andmed;*
- 3) lõppkasutaja teovõime andmed.*

- 5. Volitusnorm** – kavandatava AvTS § 43¹⁰ lõikega 5 nähakse ette volitusnorm andmekogu asutamiseks ja põhimääruse kehtestamiseks. Märkime, et põhimääruse volitusnormis tuleb ette näha ka volituse selge sisu ja ulatus. Teeme ettepaneku sõnastada volitusnorm näiteks järgmiselt:

(6) Nõusoleku andmekogu asutab ja selle põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega, milles sätestatakse:

- 1) nõusoleku andmekogu pidamise kord;*
- 2) vastutava töötleja ülesanded;*
- 3) nõusoleku andmekogusse kantavate andmete täpsem koosseis ja edastamise kord;*
- 4) andmeandjad ja nendelt saadavad andmed;*
- 5) nõusoleku andmekoguga liidestumise täpsemad tingimused ja kord;*
- 6) muud nõusoleku andmekogu pidamise haldamise ja kasutamisega seotud korralduslikud küsimused.*

Sama märkus kehtib ka AvTS § 43¹¹ lõikes 5 ette nähtud volitusnormi kohta.

- 6. Ettepanek nõusolekute ja volituste andmekogude regulatsioonide ühildamiseks** – alljärgnevalt pakume välja võimaliku sõnastuse AvTS §-des 43¹⁰ ja 43¹¹ ette nähtud andmekoguse regulatsioonide ühildamiseks:

§ 43¹⁰. Nõusolekute ja volituste andmekogu

(1) Nõusolekute ja volituste andmekogu eesmärk on:

- 1) võimaldada isikul anda nõusolek oma isikuandmete edastamiseks riigi infosüsteemi kuuluvast andmekogust eraõiguslikule juriidilisele isikule või teha tahteavaldus oma isikuandmete*

ülekandmiseks ühest riigi infosüsteemi kuuluvast andmekogust teise, anda isikule ülevaade tema antud nõusolekute ning tagada toimunud andmevahetuse õiguspärasuse tõendatavus.

2) võimaldada juriidilise isiku esindajal või füüsilisel isikul (edaspidi lõppkasutaja) anda ja hallata tema antud ja temale antud volitust riigi infosüsteemis ning kontrollida volituse olemasolu ning tagada volituste tõendatavus.

(2) Nõusolekute ja volituste andmekogu vastutav töötaja on Riigi Infosüsteemide Amet.

(3) Nõusolekute ja volituste andmekogu koosneb järgmistest andmestikest:

1) andmeedastuse nõusoleku andmestik;

2) volituste haldamise andmestik.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punkti 1 andmestiku andmeid töödeldakse käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud eesmärkidel ning lõike 3 punkti 2 andmestiku andmeid töödeldakse lõike 1 punktis 2 nimetatud eesmärkidel.

(5) Nõusolekute ja volituste andmekogus töödeldakse järgmisi isikuandmeid:

1) andmeedastuse nõusoleku andmestikus töödeldakse nõusoleku või isikuandmete ülekandmise tahteavalduse andnud isiku ees- ja perekonnanime, isikukoodi ja teovõime andmeid.

2) volituste haldamise andmestikus töödeldakse lõppkasutaja ja asjakohasel juhul tema seadusliku esindaja ees- ja perekonnanime, isikukoodi, volitusega antud esindusõiguse andmeid ja lõppkasutaja teovõime andmeid.

(6) Nõusolekute ja volituste andmekogu põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega, milles sätestatakse:

1) andmekogu pidamise kord;

2) vastutava töötaja ülesanded;

3) andmekogusse kantavate andmete täpsem koosseis ja edastamise kord;

4) andmeandjad ja nendelt saadavad andmed;

5) andmekoguga liidestumise täpsemad tingimused ja kord;

6) muud andmekogu pidamise haldamise ja kasutamise korralduslikud küsimused.

(7) Andmekogus töödeldavaid andmeid ja logisid säilitatakse kolm aastat kas pärast tahteavalduse tegemist, nõusoleku kehtivuse lõppemist või volituse lõppemist.

(8) Andmeedastuse nõusoleku andmestiku kasutamine on kohustuslik kõigi riigi ja kohaliku omavalitsuse andmekogudest andmete nõusoleku või tahteavalduse alusel andmete edastamisel.

7. **Eelnõu § 2** – kavandatava keeleseaduse § 7¹ lõikes 2 nähakse ette milliseid andmeid andmekogus töödeldakse. Juhime tähelepanu, et isikuandmete puhul tuleb seaduse tasandil tuua välja milliseid andmeid töödeldakse, põhimäärusega on võimalik üksnes andmekoosseisu täpsustada. Lisaks palume tuua seletuskirjas välja, kas isikukoodi andmekogus ei töödeldaks. Juhul kui siiski töödeldakse, tuleks see loetleda seaduses. Palume eelnõus täpsustada ka, milliseid andmeid on peetud silmas kvalifikatsiooni andmete all? Kas siin all on mõeldud haridus, töökohad või koolituste andmeid. Samuti palume eelnõus täpsustada, millised isikuandmed tõlketöodes töödeldakse.

Kavandatava paragrahvi lõike 3 näeb ette säilitustähtajad, samas sätest ei ole võimalik selgelt aru saada, mis andmeid kui kaua töödeldakse. Soovitame lõikes 2 loetletud andmed esitada punktloeteluna, et lõikes 3 oleks võimalik säilitamistähtaegade juures viidata konkreetsele andmekategooriale. Hetkel eelnõus sisalduva sõnastus ei taga õigusselgust. Näiteks näeb lõike 3 punkt 2 ette, et isikuandmeid tõlgitavas teabes ja tõlkemäludes säilitatakse 3 aastat, samas kui tõlketöid, mis võivad sisaldada ka isikuandmeid, säilitatakse lõike 3 punkti 1 kohaselt seitse aastat. Palume andmekategooriad ja nende säilitustähtajad uuesti üle vaadata, et neist oleks võimalik ainult ühtmoodi aru saada.

Kavandatava paragrahvi lõikega 6 nähakse ette volitusnorm põhimääruse kehtestamiseks. Palume ka siin sõnastada volitusnorm selliselt, et sellest nähtuks volituse selge sisu ja ulatus.

8. **Eelnõu lisa 2** – kõnealune lisa sisaldab rakendusakti kavandit (Keskne volituste haldamise süsteem ja keske volituste haldamise andmekogu põhimäärus. Nimetatud põhimääruse § 2 lõike 2 puhul ei selgu,

kas regulatsioon hõlmab näiteks ka edasivolitamise õigust ning kuidas see mõjutab näiteks e-äriregistris juba antud volitusi. Lisaks märgime, et äriregistrist nähtuv esindusõiguse erisus (nt üksnes ühine esindus) ei ole täna masinloetav, seega juhtumid, kus juhatus saab esindada üksnes ühiselt, ei pruugi infosüsteemides automaatselt ja adekvaatselt arvesse olla võetud. Samuti tekib küsimus, kas „Pääsukese“ puhul on planeeritud liidestusi näiteks ka notarite ja advokaatide nimekirjadega, kes võivad seaduse alusel esindada?

Lisa 2 § 5 puhul palume selgitada, millisele TsÜS 4. peatükis reguleeritud tehingu vormile vastab süsteemis volituse andmine?

Lisa 2 § 6 puhul jääb ebaselgeks, kas esindusõiguse erisusi saavad nägema ka kolmandad isikud ehk kas juhtumid, kus juriidilise isiku juhatus on teatud toiminguteks oma õigused edasi volitanud, on ka avalikkusele näha või on edasivolitamise võimalikkus ette nähtud üksnes konkreetsete tegevuste jaoks riigi infosüsteemides ning avalikkusele seda ei kuvata?

Vastavalt lisa 2 § 12 lõikele 1 peavad andmeandja ja lõppkasutaja teavitama viivitamata vastutavat töötajat ebaõigetest andmetest keske volituste haldamise andmekogus. Palume selgitada, kuidas praktikas näiteks juriidiliste isikute põhiandmete osas see välja nägema peaks? Kas on võimalik teoreetiline olukord, et isik võtab ühendust hoopis andmekoguga ning nõuab juriidilist isikut puudutavate andmete (nt ärinimi, esindajad) muutmist, samas äriregistris nime või esindusõigust tegelikkuses muudetud ei ole. Juhime küsimuse kaudu tähelepanu sellele, et äriregister on kohtulik register ning kogu äriregistrit puudutav käib läbi e-äriregistri kohtule esitatavate avalduste kaudu. Palume seletuskirja täiendada selgitustega, kuidas suhestub uus andmekogu näiteks äriregistri andmetega ja nende „kasutamisega“ ettevõtjate poolt.

Lisa 2 § 11 lõike 3 punkti 4 osas märgime, et isikukoodi kõigi välismaalaste puhul pole, tuleb arvestada ka sünniajaga.

Lisaks tekib küsimus, kuidas mõjutab lisa 2 § 11 lg 3 punktides 3–5 nimetatud äriregistri andmestiku muutumine volituste haldamise andmekogu toimimist. Kokkuvõtteks palume seletuskirjas selgitada, mis on loodava süsteemi seos laiemalt äriregistri ja selle regulatsiooniga ning koostöös RIK-iga oleme valmis sellel teemal ka täiendavalt selgitusi andma.

9. **Järeldamine** – eelnõu eesmärgi saavutamise hindamiseks soovime lisada eelnõu teksti järeldamise kohustust sisaldav sätte. Juhendi järeldamise sätte sõnastamiseks on kättesaadav Justiitsministeeriumi veebilehelt.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Madis Timpson
Minister

Lisa: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiitsministeeriumi märkustega

Kärt Voor 58680033, kart.voor@just.ee
Karen Alamets
Marget Pae
Kristel Niidas